

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

II. ÚS 113/2019-12

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 6. júna 2019 v senáte zloženom z predsedníčky Jany Laššákovej (sudkyňa spravodajkyňa) a zo sudcov Petra Molnára a Ľuboša Szigetiho predbežne prerokoval ústavnú sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA], zastúpeného advokátkou JUDr. Martou Konkoľovou, Jarmočná 79, Stará Ľubovňa, vo veci namietaného porušenia základného práva podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 Co 30/2018 z 25. septembra 2018 a takto

r o z h o d o l :

Ústavnú sťažnosť [REDAKČIA] o d m i e t a ako zjavne neopodstatnenú.

O d ô v o d n e n i e :

I.

1. Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 7. januára 2019 doručená ústavná sťažnosť [REDAKČIA], [REDAKČIA], [REDAKČIA] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie základného práva podľa čl. 46

ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), základného práva podľa čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd (ďalej len „listina“) a porušenie práva na spravodlivý proces podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) rozsudkom Krajského súdu v Prešove (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 21 Co 30/2018 z 25. septembra 2018 (ďalej len „napadnutý rozsudok“).

2. Z ústavnej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ bol v procesnom postavení žalobcu v konaní o zrušenie a vyporiadanie podielového spoluvlastníctva k pozemku. Okresný súd Stará Ľubovňa (ďalej len „okresný súd“) rozsudkom sp. zn. 7 C 73/2016 z 23. októbra 2017 (ďalej len „rozsudok okresného súdu“) zrušil podielové spoluvlastníctvo strán sporu, pozemok prikázal do výlučného vlastníctva sťažovateľa a zároveň zaviazal sťažovateľa na vyplatenie finančnej náhrady žalovanej. Okresný súd náhradu trov konania priznal žalobcovi (sťažovateľovi) v plnom rozsahu.

3. Proti rozsudku okresného súdu podala žalovaná odvolanie, o ktorom krajský súd napadnutým rozsudkom rozhodol tak, že výroky okresného súdu týkajúce sa zrušenia podielového spoluvlastníctva, prikázania pozemku do výlučného vlastníctva a určenia finančnej náhrady potvrdil a výrok týkajúci sa náhrady trov konania zmenil tak, že stranám sporu nárok na náhradu trov konania nepriznal.

4. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti uviedol: *„... z dôvodu toho, že sťažovateľovi nebol vytvorený priestor na vyjadrenie sa k novej aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku, keďže Krajský súd v Prešove ako súd odvolací nevyzval sťažovateľa na možnosť aplikácie § 257 Civilného sporového poriadku, k použitiu ktorého sa teda sťažovateľ nemohol žiadnym spôsobom vyjadriť, čo je v rozpore s právom na spravodlivý súdny proces, porušil v tomto prípade Krajský súd v Prešove základné právo sťažovateľa na súdnu ochranu...“*

Navyše porušenie označených základných práv odôvodňujeme... aj tým, že v danom prípade ide podľa nášho názoru o taký výklad § 257 Civilného sporového poriadku, ktorý je zjavne arbitrárny, resp. založený na argumentácii, ktorú zjavne nie je možné považovať za ústavne konformnú a je v rozpore aj s účelom danej právnej normy.

Domnievame sa, že v danom prípade sa odvolací súd uvedenými právnymi závermi neriadil, keď záver o existencii dôvodov hodných osobitného zreteľa odôvodnil záujmom oboch strán sporu si do budúca vysporiadať svoje podielové spoluvlastníctvo, pričom uvedené nemožno podľa nášho názoru označiť inak ako všeobecný záver hodnotiaci dopad rozhodnutia o tomto druhu nároku na strany sporu, ktorý je charakteristický pre tento druh konania, čo teda následne nemôže byť považované za okolnosť výnimočnú, ktorá by odzrkadľovala špecifika prípadu.

Považujeme za nevyhnutné taktiež poukázať na skutočnosť, že žalovaná ani v rámci odvolania neuvádzala skutočnosti, ktoré by odôvodňovali aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku a výrok o trovách konania ani v odvolaní žiadnym spôsobom nenamietala, z dôvodu čoho považujeme napadnuté rozhodnutie aj v rozpore s § 379 Civilného sporového poriadku a § 380 Civilného sporového poriadku, dôsledkom čoho je opätovne zásah do označených základných práv žalobcu.“

5. Sťažovateľ navrhuje, aby ústavný súd rozhodol o jeho ústavnej sťažnosti nálezom: „1. Základné právo [REDAKOVANÉ]... na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a čl. 36 ods. 1 Listiny základných práv a slobôd a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozsudkom Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 Co/30/2018 z 25. septembra 2018 porušené boli.

2. Rozsudok Krajského súdu v Prešove sp. zn. 21 Co/30/2018 z 25. septembra 2018 zrušuje a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

3. Krajský súd v Prešove je povinný uhradiť trovy...“

II.

6. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy,

ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

7. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248, § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

8. Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy a obdobne podľa čl. 36 ods. 1 listiny každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky.

9. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho vec bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom.

10. Podľa § 56 ods. 1 zákona o ústavnom súde ústavný súd každý návrh na začatie konania predbežne prerokuje na neverejnom zasadnutí bez prítomnosti navrhovateľa, ak tento zákon v § 9 neustanovuje inak. Pri predbežnom prerokovaní návrhu ústavný súd zisťuje, či dôvody uvedené v § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde nebránia jeho prijatiu na ďalšie konanie.

11. Podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže na predbežnom prerokovaní bez ústneho pojednávania uznesením odmietnuť návrh na začatie konania,

- a) na prerokovanie ktorého nemá ústavný súd právomoc,
- b) ktorý je podaný navrhovateľom bez zastúpenia podľa § 34 alebo § 35 a ústavný súd nevyhovел žiadosti navrhovateľa o ustanovenie právneho zástupcu podľa § 37,
- c) ktorý nemá náležitosti ustanovené zákonom,

- d) ktorý je neprípustný,
- e) ktorý je podaný zjavne neoprávnenou osobou,
- f) ktorý je podaný oneskorene,
- g) ktorý je zjavne neopodstatnený.

III.

12. Podstatou ústavnej sťažnosti je tvrdenie sťažovateľa o porušení práva na súdnu ochranu a spravodlivé súdne konanie tým, že nemal možnosť vyjadriť sa k aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku. Sťažovateľ považuje argumentáciu krajského súdu týkajúcu sa aplikácie § 257 Civilného sporového poriadku za arbitrárnu, ústavne nekonformnú, v rozpore s účelom danej právnej normy.

13. Ústavnú sťažnosť je potrebné považovať za zjavne neopodstatnenú.

O zjavnej neopodstatnenosti návrhu možno hovoriť vtedy, keď namietaným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím nemohlo vôbec dôjsť k porušeniu toho základného práva alebo slobody, ktoré označil navrhovateľ, a to buď pre nedostatok vzájomnej príčinnej súvislosti medzi označeným postupom orgánu štátu alebo jeho rozhodnutím a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých sa namietalo, prípadne z iných dôvodov. Za zjavne neopodstatnený návrh preto možno považovať ten, pri predbežnom prerokovaní ktorého ústavný súd nezistil žiadnu možnosť porušenia označeného základného práva alebo slobody, reálnosť ktorej by mohol posúdiť po jeho prijatí na ďalšie konanie (m. m. I. ÚS 88/07, II. ÚS 13/2018).

K námietke o nedostatočnom odôvodnení napadnutého rozsudku

14. Krajský súd v relevantnej časti odôvodnenia napadnutého rozsudku uviedol: *„... dôvody hodné osobitného zreteľa podľa názoru odvolacieho súdu spočívajú v tom, že je v záujme oboch strán sporu do budúca si vysporiadať svoje podielové spoluvlastníctvo a to aj cestou súdu, pričom z obsahu spisu vyplýva, že obe strany mali záujem zrušiť podielové spoluvlastníctvo bez dosiahnutia dohody o tom kto by sa mal stať*

vlastníkom celej parcely. Preto je podľa názoru súdu dôvodné, aby si strany niesli trovy konania samostatne.“

15. Sťažovateľ považoval túto argumentáciu krajského súdu za nedostatočnú a ústavne nekonformnú. Uvedené odôvodnenie nepriznania náhrady trov konania sa môže sťažovateľovi javiť ako príliš stručné, ale predchádzalo mu rozsiahle odôvodnenie a preskúmanie okolností prípadu, na ktorom založil krajský súd meritórny (ústavnou sťažnosťou nenapadnutý) výrok rozsudku.

Ústavný súd uvádza, že odôvodnenie rozhodnutia všeobecného súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizované základné právo účastníka na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04). Splnenie povinnosti odôvodniť rozhodnutie je preto vždy posudzované so zreteľom na konkrétny prípad (porovnaj napríklad *Georgidias v. Grécko* z 29. 5. 1997, Recueil III/1997; II. ÚS 517/2018).

16. Aplikácia § 257 Civilného sporového poriadku pri rozhodovaní o náhrade trov konania prichádza do úvahy v prípadoch, keď síce sú naplnené všetky predpoklady na priznanie náhrady trov konania podľa zásady úspechu v konaní, príslušný súd však dôjde k záveru, že sú tu dôvody hodné osobitného zreteľa, pre ktoré náhradu trov celkom alebo sčasti neprizná. Musí ísť o celkom výnimočný prípad, ktorý musí byť v rozhodnutí aj náležite odôvodnený. Výnimočnosť môže spočívať v okolnostiach danej veci, ako aj v okolnostiach u strán sporu. Takéto rozhodnutie o nepriznaní náhrady trov konania sa nesmie javiť ako neprimeraná tvrdosť voči subjektom konania a nesmie odporovať dobrým mravom.

17. Súčasťou judikatúry je konštatovanie, že toto ustanovenie „*nie je možné považovať za predpis, ktorý by zakladal jeho voľnú možnosť aplikácie (v zmysle svojvôle), ale ide o ustanovenie, podľa ktorého je súd povinný skúmať, či v prejednávanej veci neexistujú zvláštne okolnosti hodné osobitného zreteľa, na ktoré je potrebné pri stanovení povinnosti nahradiť trovy konania výnimočne prihliadnuť. Ustanovenie preto nie je možné vykladať tak, že je naň možné prihliadnuť kedykoľvek bez zreteľa na základné zásady*

rozhodovania o trovách konania“ (pozri uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 2 M Cdo 17/2009 z 28. januára 2010).

18. Podľa konštantnej judikatúry ústavný súd nie je súčasťou systému všeobecných súdov, ale podľa čl. 124 ústavy je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti. Pri uplatňovaní tejto právomoci ústavný súd nie je oprávnený preskúmať a posudzovať ani právne názory všeobecného súdu, ani jeho posúdenie skutkovej otázky. Úlohou ústavného súdu totiž nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou o ľudských právach a základných slobodách. Posúdenie vecí všeobecným súdom sa môže stať predmetom kritiky zo strany ústavného súdu iba v prípade, ak by závery, ktorými sa všeobecný súd vo svojom rozhodovaní riadil, boli zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne. O arbitrárnosti (svojevôli) pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchyľil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (m. m. I. ÚS 115/02, I. ÚS 12/05, I. ÚS 352/06).

19. Vo všeobecnosti platí, že spor o náhradu nákladov konania nedosahuje spravidla sám osebe intenzitu zakladajúcu porušenie základných práv a slobôd, akokoľvek sa môže účastníka konania citeľne dotknúť. Z judikatúry ústavného súdu (IV. ÚS 248/2008, III. ÚS 125/2010, I. ÚS 134/2016) vyplýva, že rozhodovanie o trovách konania pred všeobecnými súdmi je zásadne výsadou týchto súdov, pri ktorej sa prejavujú atribúty ich nezávislého súdneho rozhodovania. Ústavný súd pri posudzovaní problematiky nákladov konania, t. j. problematiky vo vzťahu k predmetu konania pred všeobecnými súdmi vedľajšej, postupuje nanajvýš zdržanlivo a k zrušeniu napádaného výroku o nákladoch konania sa uchýľuje iba výnimočne, napr. keď zistí, že došlo k porušeniu práva na súdnu ochranu (spravodlivý proces) extrémnym spôsobom, k čomu by mohlo dôjsť najmä na základe takej interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákona, ktorá by v sebe zahŕňala črty svojevôle (rovnaké závery porov. napr. aj v I. ÚS 40/2012,

II. ÚS 364/2014, II. ÚS 64/09, III. ÚS 92/09, IV. ÚS 248/08, z novej judikatúry pozri II. ÚS 153/2016, II. ÚS 357/2016, II. ÚS 681/2016).

20. Ústavný súd teda nezistil v skutkových a právnych záveroch napadnutého rozsudku krajského súdu nič ústavne nekonformné, čo by nasvedčovalo jeho arbitrárnosti alebo ústavnej neakceptovateľnosti. V rámci rozhodovania o otázke priznania náhrady trov konania krajský súd riadne interpretoval príslušné zákonné ustanovenia. Ústavný súd nie je zásadne oprávnený vstupovať do interpretácie krajského súdu a nahradzovať jeho prijaté právne závery. Závery krajského súdu v napadnutom rozsudku sú riadne uvedené, presvedčivé, jasné a netrpia absenciou logiky.

K námietke o nedodržaní postupu krajským súdom pri aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku

21. K námietke sťažovateľa o nemožnosti vyjadriť sa k aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku ústavný súd v tomto momente opätovne zdôrazňuje, že rozhodovanie o trovách konania je v podstate druhotným aspektom konania, preto z pohľadu ústavnoprávnej udržateľnosti rozhodnutia nepovažuje za nevyhnutné, aby všeobecný súd za každých okolností poskytol stranám v konaní priestor, aby sa vyjadrili k potenciálnej aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku.

Vyhodnocovanie okolností hodných osobitného zreteľa je totiž taká komplexná činnosť, že aj ak by sudca v určitom momente zvažoval aplikáciu § 257 Civilného sporového poriadku, napokon by sa k jej aplikácii priklonil nemusel. Vzhľadom na uvedené okolnosti, s poukazom na širokú škálu eventualít, ktoré môžu nastať pri rozhodovaní súdu, sa ústavný súd prikláňa skôr k potrebe následného vyčerpávajúceho vysvetlenia, v čom spočívali podľa konajúceho súdu okolnosti hodné osobitného zreteľa, pre ktoré nepriznal úspešnej strane náhradu trov konania ako ku rigidne stanovenej povinnosti vždy a za každých okolností vyzvať strany sporu, aby sa vyjadrili k potenciálnej aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku.

Ústavný súd uznáva, že je žiaduce, ak konajúci súd pred rozhodnutím o aplikácii § 257 Civilného sporového poriadku vytvorí pre strany konania priestor, aby mohli účinne

uplatňovať námietky a argumenty „za a proti“ aplikácii predmetného zákonného ustanovenia. Na druhej strane samotná skutočnosť, že krajský súd nevyzval sťažovateľa, aby sa vyjadril k možnosti, že jemu ako úspešnej strane v konaní neprizná náhradu trov konania, v okolnostiach daného prípadu podľa ústavného súdu nezakladá dôvod na vyslovenie porušenia práva na súdnu ochranu (m. m. IV. ÚS 498/2018).

22. Zásadu kontradiktórnosti konania nemožno chápať formalisticky, ale je potrebné dôsledne vyhodnotiť individuálne okolnosti situácie, na základe čoho možno dospieť k záveru, či v konkrétnom prípade účastníka konania bola jeho možnosť zaujať stanovisko reálne zmarená a tým jeho pozícia účastníka konania objektívne oslabená (m. m. III. ÚS 392/2018).

23. Zároveň ústavný súd pripomína, že jeho prvoradou úlohou je ochrana ústavnosti, a nie ochrana zákonnosti, čo je prejavom doktríny, že všeobecný súd pozná právo („*iura novit curia*“). Je v právomoci všeobecného súdu vykladať a aplikovať zákony. Pokiaľ tento výklad nie je arbitrárny a je náležité zdôvodnený, ústavný súd nemá príčinu doň zasahovať (m. m. I. ÚS 19/02, IV. ÚS 238/05, II. ÚS 357/06). Do sféry pôsobnosti všeobecných súdov môže ústavný súd zasiahnuť len vtedy, ak by ich konanie alebo rozhodovanie bolo zjavne nedôvodné alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neudržateľné, a zároveň by malo za následok porušenie niektorého základného práva alebo slobody (m. m. I. ÚS 13/00, I. ÚS 139/02, III. ÚS 180/02 atď.).

24. V závere ústavný súd zdôrazňuje, že nie je jeho úlohou perfekcionistacky „prerábať“ konanie pred všeobecnými súdmi, a to aj keby k nim urobeným čiastkovým procesným úkonom mal výhrady. Úlohou ústavného súdu je ochraňovať ústavnosť (nie „obyčajnú“ zákonnosť) konania pred všeobecnými súdmi, a preto je povinnosťou ústavného súdu rozlišovať medzi prípadmi, keď procesný postup priečiaci sa zákonu zároveň vyústí do protiústavnosti a nespravodlivosti konania ako celku, a prípady, keď určitý procesný postup – hoci by ho aj bolo možné osamotene (inkontextuálne) hodnotiť, a to výlučne z formálneho pohľadu, ako postup *contra legem* – protiústavnosť konania nezaloží (I. ÚS 76/2015).

25. Keďže ústavný súd vzhľadom na uvedené nezistil žiadnu možnosť porušenia sťažovateľom označených práv, dospel k záveru, že je ústavná sťažnosť neopodstatnená, a preto ju z tohto dôvodu podľa § 56 ods. 2 písm. g) zákona o ústavnom súde odmietol a ďalšími nárokmi v nej uvedenými sa nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 6. júna 2019